

ali pri razkrinkavanju določenih mistifikacij družbenih ter kulturnih fenomenov. V takih primerih ima vizualni medij večjo moč kot pisana beseda.

Na posvetovanju nismo sprejeli ali podpisali nobene resolucije, ker bi to samo obremenjevalo nadaljnje povezave. Pač pa smo ugotovili željo vseh prisotnih, da v bodoče razmišljamo o skupni metodologiji vizualne dokumentacije. Izhajali smo iz preproste ugotovitve, da je tudi v Jugoslaviji uporaba vizualne dokumentacije v znano-  
sti dejstvo in da se ne bomo več spraševali ali je to potrebno in zakaj. Pač pa se moramo v bodoče bolj posvečati ustvarjanju pogojev za proizvodnjo vizualne dokumen-

tacije različnih oblik. S tem se je odprlo vprašanje strategije vizualnih raziskav, kar nas je v bistvu privedlo na moto Simpozija za vizualno antropologijo na XII. ICAES, Zagreb 1989.

Predstavniki televizije so izrazili pripravljenost, da bi v svojih programih v večji meri kot doslej uporabljali vizualno gradivo, ki ga proizvaja znanost, vendar bi bilo treba to gradivo prej medijsko obdelati. In še en pogoj je potreben: tehnična standardizacija. Znanost bi morala svojo tehnično opremo dopolnjevati v smeri mednarodnih TV standardov, pa naj gre za filmsko ali elektronsko sliko.

Naško Križnar

»ZEMĪA MA  
ti samā me ģubeš  
ti samā me učiš«

(SILVANA PALETTI)

*Zapis ob tretji (tematski) razstavi – tokrat zelišč –  
ki je bila avgusta 1989 v Kulturni hiši na Ravanci, v Reziji*

Čas okrog Šmarne miše je za Rezijo vselej prav poseben čas v letu. Na skupni maši se tedaj zberejo domačini in po svetu raztroseni Rezijani in v sprevodu pospremijo Marijin kipec iz zasilne (montažne, popotresne) cerkvene stavbe do Marijine cerkve (postavljene na Ravanci 1698). Vsakdo, ki se mu po žilah pretaka rezijanska kri, ve, da v teh dneh mora biti v Dolini.

Domači cerkveni praznik že od nekdaj slikovito dopolnjuje tradicionalni semenj. Na šagri zvečer pa sta se včasih dolgo v noč razlegali citira in bunkula, ob katerih je mlado in staro na trgu pod cerkvijo rado zaplesalo – takrat, ko so jih »zasrbeli podplati« –

danes jim to na majhnem, nalašč zato postavljenem odru, ne uspe več. Med nekaj tisoč-glavo množico, največ turističnih obiskovalcev, se le redkokateremu domačinu posreči prebiti do muzikantov, kjer na odru domača folklorna skupina kaže zbranim, kaj zna in kar se mora ob taki priložnosti povedati, zapeti in zaplesati. Intimni praznik se je tako prelevil v še eno turistično prireditev, slabo zrežirani, komercialni happening.

Če bi kot poceni razprodajo etnografske idilike označili dogajanje na Šmarno mišo in okrog nje, bi lahko kot vzporedni dogodek širših razsežnosti izpostavili (zdaj že tradicionalno) razstavo o življenju

v Dolini. Spet so jo (že tretjič zapored) postavile domačinke same, bolje rečeno domača skupina »Sončna mlaka«. Predstavitvi ročnih del: čipk, vezenin in pletenin, je sledil prikaz lesenih izdelkov ter predmetov umetne obrti. Mizarstvu in krošnjarstvu v Dolini je bilo namenjenega precej prostora.

Prav zanimivo so v ta – etnografski del organizatorji vključili tako rekoč samostojno razstavo kipcev (skulptur) iz korenin in suhih drevesnih vej. Tovrstne skulpture nastanejo ob asociacijah, ki jih v človeku sprožijo naravne forme in materiali. Potreba, ki sili človeka k »preoblikovanju gmote« v izdelek, ki ustvarjalca tudi estetsko zadovolji, je človeku imanentna. Nedvomno bi bila taka, širše zastavljena, samostojna razstava zanimiva in ekskluzivna že sama po sebi, bi pa tudi dopolnila in razširila naše vedenje o mehanizmih, ki (so)oblikujejo podobo duhovne kulture na nekem področju. In čeprav je znano, da se človekovo občutenje, razmišljanja in delovanje zrcalijo v vrsti področij (tudi v pesništvu, pripovedništvu, glasbi, likovnosti...) bi se, mislim, marsikaj intenzivno izpostavilo in razpoznalo na taki razstavi.

Osredni del razstave na Ravanci – mostra fitoterapica – je »Sončni mlaki« pomagal postaviti Lab. Fitoterapico solimé iz Parme. To je bil »prikaz vsega, kar se da v Dolini nabrati,« nato pa doma predelati, »zvariti« in uporabiti. Zdravilna zelišča, dišave in najrazličnejše čajne mešanice, sadeži, plodovi, oreški in semena so bili pred obiskovalca postavljeni tako kot izgledajo (diše), včasih v na-

ravnem okolju, drugič pa v nekatereh fazah »predelave.« Prav neverjetno iz česa vse (in kako) se da na primer narediti kruh, pecivo, pogače, zavitke... Mimogrede: torta iz kopriv je bila za vse, ki so jo lahko poskusili, pravo odkritje. Sledile so marmelade, sirupi, vina in likerji, izdelki iz medu, zdravila, mazila tinkture, naravni detergenti in mila, vse, kar so si v Dolini stoletja »izmišljali« in dopolnjevali z izkušnjami, vse je obiskovalca prepričalo o nekdanj zaključenem krogu, v katerem je teklo z naravo in okoljem povezano človekovo življenje. Pregledno urejena razstava je razkrila veliko bogastvo in prednosti domače kuhinje, prehranske kulture in domiselnosti predelave rastlin. Kako različno je bilo vse znotraj razstavnega prostora od »sintetičnega« hot-doga in coca-cole, kar se je ponujalo na sejmarskih stojnicah zunaj, malo više na klancu. am se je pač po svoje »prodajala« Šmarna miša.

Nekam preveč »v kraj« postavljena razstava otroških (šolskih) izdelkov (lutk, slik, kipcev, izdelkov iz papirja in kartona, ročnih del ter lončarskih izdelkov) je lepo zaokrožila že prikazano v Kulturni hiši na Ravanci. In organizatorji niso pozabili poudariti, da je razstavo (tokrat prvič) odprl prvi človek v dolini, njen župan Pericle Beltrame. S tem je dal tej pomembni kulturni akciji zaslužen priznanje, obenem pa Rezijani upajo, da bo po novem morda zapihal drugačen veter tudi pri njih. Prav bi bilo, da bi se moto razstave, ki mi je služil za naslov tega zapisa, res uresničil.

Igor Cvetko